

Kaposváron szeptemberben

A Megyei és Városi Könyvtár alapítása Kaposváron a távoli múltba nyúlik vissza, és a krónikás szerint Festetics László gróf nevéhez fűződik. Festetics György fia Bécsben, majd Pesten tanult, közben hosszabb tanulmányutakat tett. Az egyetem elvégzése után, hogy a gazdálkodásban gyakorlatot szerezzen, apja előbb a balatonkeresztúri, azután a sági birtok igazgatását bízta rá. Azonban csalatkoznia kellett elvárásaiban, mert Festetics Lászlót nem érdekelte a gazdálkodás. Bécsbe költözött, külügyminisztériumi hivatalnok lett. 1808-ban tért vissza Keszthelyre. Részt vett a franciák ellen vívott 1809. évi csatában.

Nem tudott azonban méltó követője lenni nagy hírű apjának. Bár ismert néhány bőkezű, közérdekű felajánlása, mégis inkább pazarló életmódjáról volt híres. Mindezzel együtt ő volt az, aki 1825-ben 1000 ezüst forintot adományozott a nemes vármegyében felállítandó „olvasó intézet” javára, amely a mai megyei könyvtár elődjének tekinthető.¹ Tehát ez a felajánlás jelenti tulajdonképpen a könyvtár alapítását. Ezzel egy időben könyvvásárlói bizottság alakult, melynek tagja volt Berzsenyi Dániel is.

A történetet 1949-től napjainkig már Varga Róbert, a Megyei és Városi Könyvtár igazgatója folytatja.

– A Népkönyvtári Központ irányításával az országban körzeti könyvtárak alakultak. A kaposvári körzeti könyvtár céljára '49 tavaszán a megyeháza mögötti épület második emeleténck utolsó négy helyiségét jelölte ki a vármegyei alispán.

Érdekességként felidézhetünk egy részletet dr. Kerekes András 1949 júliusában írt beszámoló leveléből, amely a kaposvári körzeti könyvtár helyzetéről és munkájáról szól.

„Személyi vonalon még mindig teljesen egyedül végzem a könyvtár ügyvitelét, mert sem utazókönyvtáros, sem kezelő, sem pedig altiszt nem állt rendelkezésemre. A még június hónapban utazókönyvtárosként megbízott Szily Ernő megbízását a vallási és közoktatási miniszter úr időközben visszavonta, újabb megbízásról eddig nincs tudomásom. A kezelő tisztviselőként megbízott Dávid Magdolna megbízása július 8-án megérkezett ugyan, de nevezett címének hiányában a megbízóle-

¹ Festetics László gróf életrajzának forrása: http://www.dfmk.hu/zalataiak/fest_la.htm

velet kézbesíteni nem lehetett. Dávid Magdolna címét a VII. főosztálya most közölte a szabadművelődési felügyelővel, aki intézkedett nevezett szolgálatra jelentkezése iránt. (...)

Kérem intézkedését továbbá arra nézve is, hogy amíg az altsízt beállítása meg nem történik, takarítót állíthassak be, és úgy erre, mint az esetenként szükséges nagytakarítást (súrolás stb.), szállítási és kézbesítési feladatokat alkalmilag ellátó személyek díjazására ellátmányt kapjak. A legszükségesebb takarítási munkát (söprögetés, portörletés) eddig magam láttam el, de most már a teljes berendezés meglévé, ez olyan mértékű elfoglaltságot jelent, amit a saját munkaköröm hátrányára végezhetnék csak el, eltekintve olyan munkától, amit egyébként sem tudok elvégezni (ablaktisztítás, padlósúrolás, beeresztés stb.).

A könyvtár berendezésére vonatkozólag jelentem, hogy július hó 12-én 1 db iratszekrény, 1 db írógépasztal és 1 db íróasztal, augusztus hó 1-jén pedig 6 db szék és 1 db rakodó- és 1 db rendezőasztal érkezett. (...)

Ugyancsak itt említem meg, hogy írógép nélkül minden gépelési munka állandó halasztást szenved, mert alkalmilag más hivatalnál elvégzett gépelési munkával alkalmazkodnom kell az illető hivatal elfoglaltságához. ...

A könyvküldeményeket a könyvraktár még mindig Molnár Ferenc felügyelő h. címére küldi. Kérem értesíteni a könyvraktárt, hogy a könyvanyagot ezentúl az én nevemre küldjék.”²

– A körzeti könyvtárak egyik szerepe a falusi könyvtárak ellátása és gondozása volt. Dr. Kerekes András könyvtárigazgató kezdte el Somogy megyében ezt a munkát. Ő kezdett el könyvtárakat telepíteni, és a gondozásukat szervezni az országnak ezen a területén. A körzeti könyvtárak szervezésének ötlete még egy demokratikusabb légkörben fogant, nem hierarchikusan képelték el szerepüket a megyékben.

1949. december 31-én a vidéki könyvtárak száma 32 volt. 1950. végére a telepített népkönyvtárak száma 97-re emelkedett. Dr. Kerekes András ilyenképpen ír erről: „A vidéki könyvtárak szervezése a következőképpen történt. Autóbuszjárat akkor még elvétve volt. A régi feudális rend maradi hagyományainak következtében a vasútállomások távol estek a falutól. Értesítettem a leendő könyvtárost, a községi elöljáróságot, akkor még a községi bírót, aki kirendelt az érkezésemre fogatot, mert 6-8 km-nyi távolságra nem cipelhettem kézben a könyveket. A kijelölt könyvtáros, aki rendszerint pedagógus volt, átvette a könyveket. Megmagyaráztam neki a könyvtári kölcsönzés rendjét. Rendszerint a könyveket kis ünnepség keretében adtuk át a falunak ...”³

2 Varga Róbert: A kaposvári megyei könyvtár története. Megyei és Városi könyvtár. Kaposvár. 2005. 14–15. p.

3 Uo. 16. p.

És hogy kik voltak az úttörői ennek a munkának? „A szervező könyvtárosokat lelkesen dolgozó falusi népkönyvtárosokból szerveztem. Így lett a bodrogi parasztfű, Kovács János, a sörnyepusztai, fiatalon hadifogságot is megjárt parasztivadék, Frang József és a négy polgárit végzett somogyzili szabómester, Bánki Gyula kitűnő munkatársam. Később mindhárman könyvtárigazgatók lettek, közben természetesen megfelelő szakképesítést szereztek főiskolán, egyetemen.”⁴

– Az 1951. évi tanács törvény hierarchizálta a magyar közigazgatást, és erre a struktúrára feszült föl a tanács i könyvtári hálózat. Ezt tükrözte már az 1952-es minisztertanács i határozat. A megyei könyvtár a kaposvári körzeti könyvtárból jött létre, a nagyatádi és a síófoki alakulóban lévő körzeti könyvtárakból pedig járási könyvtárak lettek. Kaposváron rövid ideig városi könyvtár is működött. A városi fiókokat és a körzeti könyvtárat egyesítve nyílt meg 1952 augusztusában a megyei könyvtár. Egyik feladatuként a megyei könyvtár további fiókkönyvtárakat szervezett a városban és a Kaposvári járásban is.

1964-ben az ország első nagy alapterületű szabadpolcos könyvtára 2000 négyzetméteren Kaposváron jött létre. Annak ellenére, hogy sokallták az alapterületet, már '68-ban elkészültek az első bővítési tervek.

Aztán a sokat vitatott 1971-es településfejlesztési koncepció településtípusaira dolgozták ki az 1972-ben kiadott szakmai irányelveket, amely az új közigazgatási hierarchia szerint A, B, C és D típusú könyvtárakat határoztak meg. Ennek nyomán kiskörzeti leteti ellátást hoztak létre. A gyakorlat bebizonyította, hogy ebben a szabályozásban rendszerint nemcsak a szakmaiság érvényesült, hanem az anyagi hiánya is.

Újabb fordulatot jelentett a kistelepülések könyvtári ellátásában a '90-es önkormányzati törvény, illetve az önkormányzatok hatásköréről intézkedő 1991. évi XX. törvény, amely a városi könyvtárak számára nem tette kötelezővé a területi ellátást, így az továbbra is a megyei könyvtárakra maradt. A kistelepülési könyvtárak ellátása rajtunk múlt, pontosabban azon, hogy mi vállaltuk a gondozást. Ezt azért mondom így, mert a megyei könyvtárak szerepét megerősítő törvényünk csak 1997-ben jelent meg. Tehát volt egypár év, amikor a területi ellátás nem kötelező feladatot jelentett, hanem a területi munkát végző munkatársak jóindulatán múlt, akik felismerték azt a tényt, hogy hiába lettek önállóak a kis könyvtárak, a feladatukat csak segítséggel és rendszerbe fogva tudják elvégezni.

Kaposváron a két önkormányzat intézményfenntartó társulást hozott létre, és 1992-ben összevonták a megyei és a városi könyvtárat, valamint a szakszervezeti könyvtárat.

A közös, fele-fele arányú finanszírozás eredménye az, hogy az önállóan működő két hálózat szakmaisága nem csorbult. Sőt, a szakszervezeti könyvtár központi anyagából egy fiókkönyvtárat is létre tudtunk hozni, és megalapoztuk ellátórendszerünk raktárát. Más előnyökkel is járt az összevonás. Csökkentek a fajlagos költségek, növekedett a szakmai színvonal.

Természetesen vannak gondok is néha, például az új képviselők esetében. Ők kezdetben mindig a másik rovására akarnak takarékoskodni. Aztán a törvény ta-

4 Uo. 17. p.

nulmányozása után már a ciklus közepe felé megnyugodnak. Két úr szolgálójának lenni nem egyszerű. Viszont legalább két lábon állunk. A kapcsolatunk jó mindkét fenntartóval. A városi képviselőtestület Kulturális Bizottsága külső szakértőjeként is dolgozom. Ezenkívül a Kaposváriért Közalapítvány munkájában is részt veszek. Így nagyobb rálátásom van a fenntartónál folyó munkára.

Folytatva a történetet: a rendszerváltozással önállóságot kapott kiskönyvtárak éppen csak kellő pénzt nem kaptak működésükhöz. Segítséget még igen, egy-két megyei könyvtártól, onnan, ahol még jutott pénz a szakmai szempontok és a módszertani munka támogatásának fenntartására. Nálunk ennek a munkának már hagyománya volt, és a mai napig is kiválóan működik. Somogy megyét felosztottuk négy területre, és egy-egy kollégánk felelős ezekért a területekért.

– *Azt hiszem, ezzel el is érkeztünk az EU-csatlakozással kapcsolatos régiók és kistérségek témaköréhez. Hogyan alakul tehát Somogy megyében ez a kérdés?*

– Úgy indult – még az EU-hoz való csatlakozást közvetlenül megelőző időben –, hogy régiókban gondolkodunk. Most meg a kistérségeket kezdték el favorizálni. Az én olvasatomban ez ellentmondásos. Annak idején a minisztériumunk Könyvtári Főosztálya a stratégiai tervének megalapozására létrehozott munkacsoportokat, amelyeknek egyike a kistelepülések regionális ellátásának kérdéseivel foglalkozott. Mi ki is dolgoztunk egy tervezetet a megyei szintű ellátás bevezetésére. Ekkor jött az ún. kistérségi koncepció, amelynek lényege az, hogy több célra, így a könyvtári ellátás céljára kistérségek társulnak, létrehozva a munkájukhoz szükséges infrastruktúrát. Mi pedig bebizonyítottuk, hogy megyei szintről is lehet hatékonyan működtetni a kistelepülések könyvtári ellátását.

– *A kistelepülések ellátásakor felmerül a könyvtárbusz használatának lehetősége. Mi erről a véleményed?*

– A mozgókönyvtári ellátásnak két formája van. Az egyik, a már a megyénkben is jól bevált és jól működő rendszer a hagyományos könyvmozgatás, a másik pedig a bibliobusz. Ahol a számítógép megjelent a kis könyvtárakban – hála az IHM akciójának, nálunk sok ilyen van –, ott nem létkérdés a bibliobusz. hiszen létezik egy másfajta „busz”, ami az adatátvitelt szolgálja és folyamatosan rendelkezésre áll.

Mi azt szorgalmaztuk, hogy a kistelepüléseken legyen egy olyan hely, ahol számítógép működik, és az a kis épület vagy épületrész teletékaként funkcionál. Kiemelném ezeknek a helyeknek az „agorajelleget”. Egész kicsi településen is elképzelhető, és meg is valósult már nagyon sok esetben az ilyenfajta szolgáltatóhely működése. Ha ügyes az ott dolgozó könyvtáros, már másnap kinn lehet egy 170 lelkes településen a kért könyv.

Szívesen mondom el a saját szülőfalum, Kelevíz példáját. Édesapám húsz évig könyvtáros, édesanyám pedig az utolsó tanító volt ott. Ő 1981-ben nyugdíjba ment, és akkor az iskola is megszűnt. Ebek harmincadjára került. A polgármester asszony segítségével sikerült a szolgálati lakásból pályázatok sorozatával könyvtárat létrehozni, a „Tudás háza” néven. Ezt 35 éves könyvtári munkásságom egyik nagy eredményének tartom a könyvtár 2001-es bővítése mellett. Egy kis művelődéstörténeti, oktatástörténeti kiállítással, három számítógéppel és – Uram, bocsá! – egy csocsóval várja az olvasókat ez a kis könyvtár. És itt egy 370 lakosú településről van szó!

Egy munka nélküli pedagógus közhasznú munkával látja el a könyvtárosi feladatot.

Egyébként az iskola megszűnése nem újkeletű dolog. Az iskolák körzetesítése már a '60-as években megkezdődött. Itt, Somogyban az is gyakorlat volt, hogy a bezárt iskolákat nem hagytuk elkönyvelni, hanem több településen tudatosan „benyomultunk” a könyvtár-létesítési tervünkkel. Ennek a koncepciónak élharcosa elődöm, Szita Ferenc volt, aki elérte, hogy az akkori megyei tanács anyagilag is támogassa törekvésünket. Ő neves könyvtári bútortervező volt. Munkássága során sok kisközség könyvtára kapott új berendezést.

E hagyományok alapján kialakult Somogyban egy, a megyei központból irányított ellátási rendszer, amelynek eredményeként több mint száz településsel vagyunk szerződéses viszonyban, és a befizetett összeg arányában visszük a könyvtári szolgáltatást partnereinknek.

Mint említettem, a mozgókönyvtári ellátás másik formája a bibliobusz. Kilenc évig működött Kaposvár városban, néhány évtizeddel ezelőtt. Egy régi 55-ös Ikaruszit alakították át. Sajnos, a fűtése nem volt megoldva, és a műszaki állapota miatt gyakran meghibásodott. Ha akkor lett volna olyan lehetőségünk, amilyen most, akkor biztos, hogy a bibliobuszos ellátás nálunk is nagyobb múltra tekintene vissza.

Nemrégiben meghívtak egy angliai tanulmányútra, amelyen ezt a fajta ellátási formát mutatták be. Szívesen elmentem megnézni, mivel minden szakmai dolog érdekel. Somogy megyében csak akkor vezetném be ezt az ellátási formát, ha úgy, mint Angliában, megyei szintről irányíthatnánk az ellátást, és erre a pénzt közvetlenül a minisztériumtól kapnánk.

A tágabb környezetről a beszélgetés fonala a könyvtár életére terelődik. Varga Róbert a munka szervezéséről és terveikről beszél.

– Az első pillanattól kezdve, mikor 1993. február 1-jén igazgató lettem, a csapatmunkára helyeztem a hangsúlyt. Emlékszem, akkor azt mondtam: elég okosnak tartom magamat ahhoz, hogy tudjam, egyedül ezt a hatalmas munkát nem tudom elvégezni, illetve nem vagyok elég okos ahhoz, hogy egyedül végezzem el ezt a munkát. Úgy érzem, hogy kollégáim többsége is „csapatjátékos”, de a jó munkához az is kell, hogy szinte mindenkinek legyen önálló területe is, amiért felelősséget érez és visel.

– *Hogyan folyik a munka tervezése?*

– A könyvtár munkaterve és beszámolója az osztályvezetők munkája és javaslata alapján áll össze. Az intézményirányító társulás tárgyalja meg (a fenntartók részéről) ezt az anyagot. Újabban kétféle költségvetést teszünk be a végleges anyagba: az egyik, amelyet mi terveztünk szakmailag, a másik pedig, amelyet elfogadtak. Az osztályaink az Olvasószolgálat, a Feldolgozás, a Módszertan és a Gazdasági részleg; a fiókkönyvtárak és az informatikusok közvetlenül Köpflerné Szeles Judit-hoz, az igazgatóhelyetteshez tartoznak. A Gyarapítási csoport osztályok feletti szervezet. A feje az igazgatóhelyettes, és tagjai az osztályvezetők. Az *Új Könyvek* alapján ők döntenek a beszerzésről. Így mindenki véleményét nyilváníthat a folyamat minden fázisában.

– *Ha már a tervezésről esett szó: milyen – 2005. évi – jelentősebb munkákat emelnél ki? Milyen jelentősebb terveitek vannak a következő néhány évre?*

– 2005-re két fontos célt tűztünk magunk elé. Egyrészt az elavult könyvtári rendszerünket szerettük volna egy újabbra cserélni – mivel a meghirdetett pályázaton nem nyertünk – saját erőből. Az új szoftver, amely a réginek egy windowsos változata, még nem készült el teljes mértékben. Így a jövő év feladata lesz ennek befejezése.

Megegyezően terveztük a kormány 5/2005. (I. 19.) rendelete értelmében megalkult kistérségi társulásoknál bevezetni a mozgókönyvtári ellátást. Úgy gondoltuk, hogy ehhez megfelelő eszközökkel és szakmai háttérrel rendelkezünk. Ennek ellenére a Kaposvári kistérség a pályázaton indult négy települése ellátására máig nem kötötte meg velünk a könyvtári ellátási szerződést.

Mivel ismét megjelent az NKA-nál az ellátórendszerek támogatására pályázat, pályázni fogunk, és továbbra is végezzük a szerződött települések könyvtári ellátását.

Könyvtári sétánk előtt a számítógépen Kéki Kálmán – az egyik tehetséges munkatárs – rövid werkfilmjét nézhettem meg, amely a dolgos hétköznapokat mutatja be. A vidám rövidfilm görbe tükröt tart mindennapi életüknek.

A 2001-ben 1700 négyzetméterrel bővült könyvtár a fiókkönyvtárakkal együtt ma 4577 négyzetméteren 443 662 kötetnek ad helyet, és 75 kolléga dolgozik itt. A munkatársak szívesen és lelkesen beszéltek „második otthonukról”.

Elsőként Halász Lászlóné, Jutka mesélt a Nagy Könyv programról. Szerinte a program várakozásokat felülmúlóan sikeres. Mint a rendezvényekért felelős kolléga azon fáradozik, hogy minél több érdekes program hívja az embereket a könyvtárba a Nagy Könyv kapcsán. Míg nyáron a kinti rendezvényeken népszerűsítették inkább a programot, addig az őszi beállttával vendégeket hívnak be a könyvtárba. Bár már eddig is neves vendégeik voltak, mint például Varnus Xavér, most Lévai Balázst várják, és karácsony táján Hobo lesz a vendégük. Judit vallja, hogy a program lehetőséget adott az olvasás – és egyben a könyvtárak – népszerűsítésére. A helybeliek szívük szerint Fekete Istvánnak drukkolnak, aki 1900. január 25-én született a Somogy megyei Göllén. A Nagy Könyves papírtáska és a TOP12 könyvei népszerűsítésére készített könyvjelzők mind az olvasók kedvencei. Most én is a „másik oldalon” találok magam, és át tudom érezni, hogy örülhetnek az olvasók ezeknek az apró, de esztétikus ajándékoknak, hiszen kapok belőlük emléke egyet-egyvet. A Feldolgozó osztályon vidám csapat munkálkodik. Épp egy új szoftver bevezetéséről beszélgetnek, épp az első szárnypróbálgatásokon vannak túl. Az SRLIB újabb változatát vennék meg. Gergely Józsefné – aki 2005. január elseje óta vezeti az osztályt – felidézte azt az időt, amikor a könyvtárat az átalakítást követően saját maguk rendezték be. Ez a munka összekovácsolta a csapatot.

A helytörténeti munkának nagy hagyománya van a könyvtárban, hiszen az első megyei sajtóbibliográfia 1957 augusztusában itt jelent

meg a legendásan híres, állami díjas akkori igazgató, Kellner Bernát gyűjtésében és szerkesztésével. Most Nagy Zoltán az egyike azoknak, akik ezt a munkát végzik. Érdekességként képeslapgyűjteményüket mutatja meg, melyet digitalizáltak is, és a honlapjukon meg is lehet tekinteni (<http://www.mvkkvar.hu>). A régi balatoni képeslapoktól a '30-as éveket idéző kaposvári lapokig sok különlegességet találhatunk itt. A Somogyi Honismeret című folyóiratot is ők jelentetik meg több mint harminc éve, az utóbbi években az NKA folyóirat-kollégiumának tárogatásából. Nagy Zoltán szerint a helytörténeti munka, bár monotonnak tűnhet, összetett feladat, hiszen az adatok gépre vitelétől az olvasók kiszolgálásáig az egész könyvtári folyamatot átöleli. Így már az első perctől, azaz már a beszerzéstől átgondolhatja, mi az, ami leginkább az olvasók érdekeit szolgálja. A gyerekkönyvtárban barátságos környezet várja a legkisebbeket. A duplájára növekedett térben évente 220–240 gyerekfoglalkozást tartanak. Nagy siker volt, amikor 2000-ben a foglalkozások anyagát Pálné Leinberger Ágota szerkesztésében ki is adták. A kötetet kétszer kellett utánnyomni. Tehetséges kolléganőjük, Fábrián Zita rajzaival teszi hangulatosabbá és élményszerűbbé a könyvtári foglalkozásokat. A különböző témákhoz Zita nagyon igényes plakátokat, rajzokat készít. A séta végén Varga Róbert megjegyzi:

– Minden reggel körbejárom az épületet. Elég korán itt vagyok. Bár van, amit nem nekem kéne észrevennem, mégis megteszem. Fontosnak tartom ezt a korai napi programomat, amely azt a célt szolgálja, hogy az épületen kívül és belül is rend legyen. Nagyon sokat kell adni a külső megjelenésre. Az az elvem, hogy kívülről még vonzóbbnak kell lenni egy könyvtárnak, hisz kintről többen látják, mint belülről.

Visszatérve az igazgatói irodába, még a könyvtárügyet napjainkban foglalkoztató két témakörrel beszélgettünk.

– *Mi a véleményed az Etikai kódex tervezetéről?*

– Nagyon hasznosnak ítélem meg már a kezdeti lépéseket. Mint az MKE elnökségének tagja, szinte a bölcsőjénél ott voltam, és láttam, hogy milyen min-taszerűen készíti elő az MKE tagjaiból és a Könyvtári Intézet munkatársaiból toborzott bizottság a megjelenését a NKÖM Könyvtári Főosztálya stratégiai ter-venek megfelelően.

Mind formai, mind tartalmi szempontból csak jót tudok mondani róla. A külső formához tartozik, hogy regionális tanácskozások előzték meg az összeállítást. Büszkén mondom, hogy a dél-dunántúli régió tanácskozásának mi adtuk otthont. Vitaköztünk is eleget Kiss Gábor kollégámmal együtt Papp Istvánval. Azt hiszem, máshol is az volt a vita fő tárgya, hogy kire vonatkozzék a kódex. A folyamat végére – és ne felejtjük el, hogy a könyvtárosok 37. vándorgyűlése Gödöllőn is ezt a témát járta körül – magam is azonosulni tudtam a gondolattal, miszerint „Könyvtárosnak lenni felelősségteljeséget jelent, ami abból fakad, hogy meghatározott, magas szín-

tű (általában a felsőoktatás keretében elsajátítható) ismeretanyag birtokában képes vállalni azokat a feladatokat, amelyeknek ellátását a társadalmi munkamegosztás a könyvtárosi hivatásra bízta” – ahogy ezt Papp István mondta.

Magam is belátom, hogy ugyan minden könyvtárban dolgozó munkatárs vállalhatja az etikus magatartást, de ez most a könyvtárosokról szól. Könyvtárossá – törvényünk megfogalmazása szerint is – felsőfokú végzettséggel lehet válni. Ehhez a gondolathoz csatolnám a képzés fontosságát. A képzés során nemcsak oktatással, de neveléssel (az oktatók példaadó magatartásával, a gyakorlaton szerzett pozitív tapasztalatok átvételével) érik hivatássá egy emberben a könyvtárosság. Innen nézve jogos az iskolai végzettség megkövetelése. Azután – mivel csaknem készen van – most már kimondhatjuk, hogy a körben bővülő, a tízparancsolat jellegű első részre rakott rétegek jól szolgálják a célt, és a szakma presztízsét erősítik: „a tudás és a rá alapozott erkölcs teszi hivatássá a könyvtárosságot”. Etikai kódexünk ezt a gondolatkört szolgálja.

– *Az előbb említetted a könyvtárosi végzettséget. Szerinted elengedhetetlen egy könyvtárosnak a szakmai végzettség?*

– Ha jobban belegondolunk ebbe a kérdésbe az etikai kódex kapcsán, lehet, hogy a jogszabálynak ellentmond, hiszen a 150/1992. kormányrendelet módosított változata kimondja: lehet közigazdász és jogász is könyvtárigazgató. Mindazonáltal én fontosnak tartom a könyvtárosi végzettséget. Úgy érzem, hogy tartozik ezzel az ember a szakmának, ha erre a pályára adja a fejét.

– *Egy másik napirenden lévő témakör: a Kulturális Stratégia. Mit gondolsz erről az anyagról?*

– A 2005 februárjában kiadott Kulturális Stratégiáról olyan szempontból érdemes ma már beszélni, hogy miért nem vált elfogadottá, miért nem emelkedett jogerőre. Ezen az MKE elnökségében is beszélgettünk, hiszen mint érdekvédelmi szervezet, az egyesület is megkapta a tervezetet. Egészen a szervezetekig eljutott a tervezet és mi bizony megkérdeztük a tagokat is, hogy mi a véleményük. Lehet, hogy ezért ez a vélemény egy kicsit földhözragadt volt. Az észrevételket, úgy emlékszem, hogy Haraszti Pálné – az egyesület alelnöke – öt oldalon március 15-iki dátummal összegezte.

Ennek ellenére most a saját véleményemet mondom el.

A jó szándékhoz nem fér kétség. Az anyagot neves szakemberek állították össze. Azt hiszem, hogy eltévesztették a műfajt. Mert az írás nem stratégiai tervhez hasonlít, hiszen tudjuk, hogy annak kötött szabályai vannak. Ennek az elemzésébe most nem megyek bele.

Inkább azt mondanám, hogy az állapotfelmérés nagyon elnagyolt. Márpedig a stratégiai tervezésnél az analízis, a makro- és mikrokörnyezet elemzése nagyon fontos. Az alapos elemzésekből levont következtetések adják a feladatot, nem pedig egy lehetséges vagy óhajtott vízió. Hosszabb távon természetesen ennek is helye van, de lépésről lépésre kell tervezni. Ami nagyon lényeges a nagy ívű tervek megvalósításához: a finanszírozás kérdése, amely nincs eléggé kidolgozva. Hozzáteszem, hogy ebben a fejezetben már előrevetítette árnyékát a Nemzeti Kulturális Alap „megfelelő belső átalakítása”, amelyet, mint utólag kiderült, a kulturális területen dolgozók – hogy finom legyek – nem fogadtak nagy lelkesedéssel.

Mondok egy példát, amely által talán világosabb lesz a mondanivalóm.

Régen is készítettünk munkatervet és beszámolót. Magam büszke vagyok arra, hogy amióta tőlem függ a kiadványunk, annak háromnegyed része elemzés, és csak egynegyed része tervezés. Természetesen a terv az értékelésből indul ki, és figyelembe vesszük szakmánk stratégiai elveit, amelyeket a Könyvtári Főosztály széles szakmai vitában kimódolt. Úgy érzem, hogy a kulturális területen belül a könyvtárügy ilyen tekintetben jól áll. A kulturális törvényt 14 követő jogszabály támogatja. Ettől persze nem lett kevesebb a munkánk, de van kapaszkodó, és a fejlődés tendenciája is megmutatkozik. Két rendeletre hadd hivatkozzam: a továbbképzésre, amely egyértelműen a könyvtárosok szakmai fejlődését szolgálja, és a szakfelügyelettel foglalkozóra, amelyet a fenntartók nagy része is a rendszeres odafigyelés és segítség eszközeként fog fel. A három éve működő szakfelügyelet több mint száz jelentése közül csak egy volt elutasító, illetve negatív.

Ilyen szempontból szakmánk jövőjét biztosítva látom, csak a kellő anyagi erő álljon rendelkezésre.

Búcsút veszek a könyvtártól. Az utcára kilépve látom, hogy a könyvtár egyik ablaka nyitva fogadja az év utolsó meleg napjainak gyenge szellőjét. Az ablakon keresztül még váltok egy-két mosolygós mondatot Halászné Jutkával.

A vasútállomásra menvén útba ejtem Rippl-Rónai József (1861–1927) kaposvári lakhelyét, a Róma villát. A festő 1908-ban árverés útján vásárolta meg a város szélén, a szőlősgazdák övezetében a parkos ligettel körülzárt emeletes nyaralóépületet, gazdasági épületekkel, szántóval és legelővel.⁵

A parkban, a lombokon végigfutott a halovány, őszi napfény. Ott magaslottak a festő kedvencei is: a két, több mint 400 éves fa. Hozzájuk még élete utolsó, súlyos betegséggel terhelt időszakában is kisétált. Nem hiába, hiszen csodálatosak!

Az avar sárga leveleit vadgesztenyék ékesítették. Hoztam is belőlük haza néhányat. A hagyomány szerint a gyerekek sem véletlenül szorongatják ösztönösen kis kezükben a sötétbarna termést, hiszen azok pozitív energiával töltik fel a szervezetet. Hatásukban bízva a régi időkben nagyanyáink is tartottak köténysebükkben egy-egy szemet így ősziidőn.

Kívánom, hogy a kedves Olvasóim is szakíthassanak egy kis időt gesztenyegyűjtögetésre!

(Az interjú az Országos Könyvtári Kuratórium megbízásából 2005. szeptember 29-én készült.)

Pegán Anita

5 A Rippl-Rónai Emlékházról szóló tudnivalók forrása: <http://www.smmi.hu/kepzesonv/ripllvem.htm>